

afdeling
Dienstverlening
zaaknummer

telefoon
140182

Gouda
18 november 2025

onderwerp
Deelname experiment nieuw stembiljet bij de Gemeenteraadsverkiezingen 2026

Gevraagd besluit

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad van de gemeente Gouda voor te besluiten:

1. In te stemmen met deelname aan het experiment nieuw stembiljet bij de Gemeenteraadsverkiezingen 2026.

Toelichting

1 Nadere uitleg op gevraagd besluit

Het stembiljet bij verkiezingen is groot en daardoor lastig te gebruiken. Daarom werkt het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) aan een nieuw stembiljet. In 2024 is bij de Europees Parlementsverkiezing in 5 gemeenten een proef gedaan met een nieuw, kleiner stembiljet. Voor de onlangs gehouden Tweede Kamerverkiezingen is opnieuw bij deze 5 gemeenten een proef gedaan.

Er wordt geëxperimenteerd met een nieuw stembiljet dat:

- het voor kiezers eenvoudiger maakt om de stem uit te brengen;
- makkelijker te tellen is door stembureauleden;
- beter te combineren is met hulpmiddelen voor blinde en slechtziende kiezers;
- prettiger is voor kiezers die moeite hebben met lezen en het prettig vinden als er logo's van de partijen staan;
- geschikt is om in de toekomst elektronisch te tellen.

Het nieuwe stembiljet is kleiner. Op de bovenste helft staan de logo's en namen van de partijen. Op de onderste helft staan de nummers van de kandidaten. Er staan geen namen van kandidaten op het stembiljet. In het stemhokje ligt een lijst met kandidaten. Daarop staan de namen van de kandidaten per partij. De kiezer stemt door 2 vakjes rood te maken:

- 1 partij;
- 1 kandidaat van die partij.

Het ministerie van BZK heeft de proef met het nieuwe stembiljet laten onderzoeken. Uit de uitkomst van het experiment in 2024 blijkt dat:

- kiezers en stembureauleden het kleinere stembiljet makkelijk en fijn vonden;
- het tellen van de stemmen sneller en makkelijker ging;
- er meer ongeldige stemmen waren in de gemeenten waar kiezers stemden met het nieuwe stembiljet.

Uit de evaluatie van de Kiesraad (zie bijlage 2.) in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken blijkt dat het aantal ongeldige stemmen met het nieuwe stembiljet ruim binnen alle marges is gebleven. In de gemeenten die deelnamen aan het experiment was gemiddeld 0,74% van de uitgebrachte stemmen ongeldig. In referentiegemeenten was dit gemiddeld 0,16%. In veel van de gevallen bleek dat de kiezer geen keuze voor de kandidaat van een partij had gemaakt, maar wel een stem op een partij had uitgebracht. Inmiddels is besloten dat in deze gevallen de stem wel geldig is en de stem naar de eerste kandidaat op een lijst gaat. Hierdoor zal het aantal ongeldige stemmen naar

verwachting flink omlaag gaan. Ook wordt nadrukkelijker ingezet op het voorlichten van kiezers over het uitbrengen van een geldige stem.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken zoekt opnieuw pilotgemeenten om deel te nemen aan dit experiment bij de Gemeenteraadsverkiezingen in 2026 en heeft de gemeente Gouda bij brief van 6 oktober 2025 (zie bijlage 1.) formeel gevraagd aan het experiment deel te nemen.

2 Argumenten

2.1 Waarom een raadsbesluit?

Volgens artikel 2, tweede lid, van de 'Tijdelijke Experimentwet nieuwe stembiljetten' kan de minister van BZK na instemming van de gemeenteraad, een gemeente aanwijzen waar wordt geëxperimenteerd. Dit betekent dus dat de gemeenteraad ongeacht om welke verkiezing het gaat, met uitzondering van de leden van de Eerste Kamer, toestemming moet geven voor deelname aan een experiment in de eigen gemeente.

2.2 Het huidige stembiljet is te groot

Er is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten al lang gevraagd om een nieuw stembiljet, aangezien de huidige biljetten enorm groot zijn en zeer lastig te tellen. Uit opgehaalde feedback van vrijwilligers op stembureaus is dit ook het meest voorkomende punt van aandacht. Het nieuw ontwikkelde biljet is:

- eenvoudiger te hanteren door de kiezer;
- eenvoudiger te tellen, waardoor er minder kans op telfouten zijn;
- beter te combineren met hulpmiddelen voor blinde en slechtziende kiezers;
- prettiger is voor kiezers die moeite hebben met lezen en het prettig vinden als er logo's van de partijen staan;
- geschikt om in de toekomst elektronisch te tellen.

2.3 Nieuw stembiljet is makkelijker

Uit de evaluatie van de vorige verkiezingen (zie bijlage 2.) blijkt dat kiezers het stembiljet als makkelijker ervaren (4.7 om 4.4 bij het huidige biljet) en de grootte heel veel beter beoordelen (4.7 om 2.8 bij het huidige biljet). 99% van de tellers vindt het nieuwe biljet makkelijker te tellen.

2.4 Meer voorkeurstemmen

Uit de uitslag van de verkiezingen voor het Europees Parlement blijkt dat er meer voorkeurstemmen worden uitgebracht met het nieuwe biljet (48,2% ten opzichte van 44,4%).

2.5 Rechtsbescherming

De wetgever heeft in artikel 4 van de 'Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten' de bescherming vastgelegd dat de experimenten altijd moeten voldoen aan de vereisten die verkiezingen met zich meebrengen:

- Het mag geen afbreuk doen aan het geheime karakter van de stemming;
- De transparantie, controleerbaarheid en betrouwbaarheid van de verkiezing mag niet worden verminderd.

Hiermee blijven de rechten van kiezers minimaal zo goed beschermd als bij verkiezingen met het huidige stembiljet.

3 Kanttekeningen

3.1 Iets meer ongeldige stemmen

Tijdens het eerste experiment zijn er meer ongeldige stemmen uitgebracht. 0,74% van de stemmen was ongeldig. Met het huidige stembiljet worden slecht 0,16% ongeldige stemmen uitgebracht. Uit de analyse van de redenen van ongeldigheid blijkt dat met name het selecteren van een niet bestaand kandidaatsnummer en het selecteren van een kandidaatsnummer zonder het inkleuren van een stemvakje voor de partij, zorgde voor de meeste fouten. De kiezers vonden het nieuwe stembiljet

makkelijk en handig. Inmiddels is besloten dat bij het aankruisen van een niet bestaand kandidaatsnummer de stem wordt toegewezen aan de lijsttrekker. Hierdoor zal het aantal ongeldige stemmen naar verwachting flink omlaag gaan.

Het ministerie van BZK stelt een toolkit samen om de gemeente te ondersteunen, o.a. bij de communicatie naar inwoners en instructie aan voorzitters van stembureaus. In ons communicatieplan voor de Gemeenteraadsverkiezingen 2026 gaan we expliciet aandacht besteden aan deze communicatie en instructie.

4 Juridische- / financiële gevolgen

De raad heeft op 23 oktober 2024 een motie aangenomen die oproept om speciaal aandacht te hebben voor de omgevingswet. Dus bedenk onder dit kopje in ieder geval de argumenten/gevolgen in het kader van de omgevingswet. Ga na of, en zo ja hoe, dit voorstel bijdraagt aan de [5 Goudse waarden](#), [5 Goudse opgaven of 5 Keuzes](#) voor de leefomgeving uit de [omgevingsvisie 1.0](#). En een globale beschrijving op welke wijze nieuw beleid zijn doorwerking krijgt in het omgevingsplan.

Dit voorstel draagt bij aan het voor de burger mogelijk maken gebruik te maken van zijn of haar democratische rechten. Het voorstel betreft deelname aan een experiment. Dit houdt in dat er geen wijziging van juridische of beleidskaders plaats vindt.

Eventuele meerkosten als gevolg van deelname aan het experiment nieuw stembiljet ten opzichte van een reguliere verkiezing, worden vergoed door het ministerie BZK (geen personeelskosten, wel projectkosten). De te verwachten extra kosten zijn marginaal en op te vangen binnen de budgetten.

5 Personele- / organisatorische gevolgen / duurzaamheid / positie mensen met een beperking

Geef aan of en hoe de CO2-uitstoot afneemt, door bijvoorbeeld meer groen of minder energie- en grondstoffengebruik.

Het ministerie van BZK test het nieuwe stembiljet uitvoerig met diverse doelgroepen voordat een nieuwe versie beschikbaar wordt gesteld aan gemeenten die deelnemen aan het experiment. Het ministerie van BZK ondersteunt de gemeente Gouda in de communicatie.

Formeel heeft de gemeente hier slechts een beperkte rol in. Wij betrekken diverse belangenorganisaties, zoals het Gehandicaptenplatform Gouda (GAP), bij het opstellen van de communicatiecampagne en training van de stembureauleden.

6 Communicatie / interactiviteit

Het ministerie van BZK stelt een toolkit samen om de gemeente te ondersteunen, o.a. bij de communicatie naar inwoners en instructie aan voorzitters van stembureaus. In ons communicatieplan voor de Gemeenteraadsverkiezingen 2026 gaan we expliciet aandacht besteden aan deze communicatie en instructie.

Burgemeester en wethouders van Gouda,
de secretaris, de burgemeester,

drs. R.C. Bakker

mr. drs. P. Verhoeve

Bijlagen

1. Brief 'Uitnodiging voor deelname aan experiment met een nieuw stembiljet' van het ministerie van BZK aan gemeente Gouda d.d. 6 oktober 2025
2. Verslag evaluatie eerste experiment met het stembiljet model 2